

Nagybányától Nyugat-Európaig

KOGART Tihanyi Lajos, a hazai műkereskedelem egyik sztárjának életművét mutatják be

Mind a magyar festészet, mind az egyetemes európai modernizmus történetében igyekszik meghatározni Tihanyi Lajos helyét az Andrássy úti Kogart-házban a nyár végéig látható életműtárlat.

Takács Gábor

A mintegy 90 festményt, 40 grafikát, egy szobrot, továbbá archív fotókat, dokumentumokat és egy, a művésztől készült némafilmet is felvonultató kiállítás szervezői hazai múzeumok, illetve külföldi és magyar magángyűjtemények anyagából válogatott művekkel igyekeznek újradefiniálni Tihanyi Lajos életművét. Az anyag egyrészt a művész életének különböző helyszínei (Nagybánya, Budapest, Bécs stb.), másrészt a stílusváltások mentén épül fel.

FOTÓ: KOGART

Fülep Lajos portréja. Tihanyi 1915-ben készült festménye a huszadik század egyik legjelentősebb magyar művészeteoretikusát ábrázolja

■ **A hazai műkereskedelem
élmézőnyében
az ezredforduló óta őrzik
helyüket Tihanyi művei.**

Tihanyi pályája kezdetén, az 1900-as évek elején Nagybányán tanult, ahol az ott alkotó „neósok” révén ismerkedett meg a fauvizmussal. Ezután maga is Párizsba utazott, ám ott – elsősorban Cézanne művészetének hatására – a „vad” színek helyett inkább a szilárd kompozíció foglalkoztatta, és eljutott a Picasso és Braque vezetésével ekkor bontakozó kubizmushoz. 1909-ben Budapesten csatlakozott a Nyolcak csoportjához. A tízes évek elején az expresszionizmus és a futurizmus felé fordult, de a harmicas évektől kezdve már az absztrakt kifejezési lehetőségeket kereste, tagja volt a francia Abstraction-Création csoportnak. Életműve párizsi barátainak – a fotós Brassainak és André Kertésznek, valamint Jacques de la Frégonniere festőnek – köszönhetően megmaradt, hagyatéka 1970-ben

került haza Magyarországra. A hazai műkereskedelem több tíz millió forintos élmézőnyében az ezredforduló óta őrzik a helyüket Tihanyi Lajos festményei. Az áttörés első jeleként 1996-ban egy önarcképet 3 millió forintért ütötték le a Műgyűjtők Galériájában, ami óriási változás volt a korábbi években tapasztalt néhány százeres, vagy pláne a rendszerváltást megelőzően jellemző pár tízezer forintos árakhoz képest. (Utóbbiak a maguk korában sem voltak magas összegűek, hiszen egy jó Aba-Novák-kép már a nyolcvanas években is több százert „tu-

dott”.) Az 1999–2000-es években a különböző aukciósházaknál már 15–25 millió forint közötti árakon cserélt gazdát a kiemelkedő Tihanyi-képek sora, majd 2002-ben Virág Judit Bölöni György arcképével – a kikiáltási árát több mint meg-háromszorozva – 42 milliót leütést ért el. Ekkortól minden évben felbukkant a budapesti aukciókon egy vagy több első-rangú Tihanyi-kép. Így például 2005-ben egy Eisenberger Jenő gyűjteményéből származó, 1925-ös absztrakt kompozíció 19 millióért kelt el, majd a következő évben egy férfiportréja 20 millióért, 2008-ban pedig

egy 1920-as önarcképe 44 millió forintos rekordáron.

Az árak felfutását jól érzékelteti az 1910-es évek elejéről származó trencsényi látképek szereplése. 2005-ben a pozsonyi Soga aukcióján a kikiáltási érték sokszorosára, 1,45 millió koronára (nagyjából 10 millió forint) drágult egy ilyen alkotás, de egy másikért 2007-ben a Kieselbachnál már 26 milliót adtak. Utóbbi képet 2009-ben a Belvedere Szalonnánál 30 millióért ütötték le dacára annak, hogy akkor már „válságban” volt a hazai műkincspiac. A Nyolcak-konjunktúrának köszönhetően 2010-ben az

Abigail még magasabb áron, 32 millió forintért tudott eladni egy trencsényi témájú vásznot. Ugyanebben az évben egyébként még három Tihanyi-kép ért el tízmillió forint feletti árat az aukciós piacon, aminél csak a 2008-as esztendő volt gazdagabb (öt alkotás).

Az összképhez tartozik az is, hogy a grafikák természetesen Tihanyi Lajos esetében is nagyságrendekkel olcsóbbak a festményeknél. Kirívó példaként az Arte Galéria 2011. téli árverésén egy szentendrei templomot ábrázoló rézkarcát 9500 forintos alapáron szerezte meg egy szerencsés gyűjtő. Az aukciós piac utóbbi években tapasztalt átrendezőzése is érezteti hatását: a Kieselbach Galéria tavaly téli árverésén 6,5 millió forintért ütöttek le egy 1928-as absztrakt kompozíciót. Ez messze van a korábban tapasztalt leütési csúcsoktól, de figyelembe kell venni, hogy a nagy cégek kínálatának krémje az utóbbi években már aukciók helyett inkább a galériás kereskedelemben cserél gazdát.

„**Ösztönösen hagyott magának egéruat: ez pedig a portré”**

„**A TELJES absztrakcióig tartó út, amelyet Tihanyi becsületesen és lelkesen végigjárt, voltaképpen elszegényedéssel és kiüresedéssel járt” – fogalmazott Spiró György a kiállítás megnyitó szövegében. Az író szerint „ez a fajta gondolkodás, úgy tűnik, még a szakmailag erős festőt is**

igyekvő utánzóvá teszi, szárnyait lenyesegeti, a külvilág felé vakká teszi. Az emberábrázolásból az érzelemmentes, elszürkülő, üres formákig tartó útban van valami szorongató. Fellázad a néző a lelke mélyén: talán nem egészen erre való az

a végtelenül sok szín, hang és forma, amiből az emberi fantázia építkézhet. Ez a fejlődési tendencia igencsak lehangoló lenne, ha a szenvedélyesen absztraháló Tihanyi Lajos ösztönösen nem hagyott volna magának egéruat, ez pedig ismét – még mindig – a portré.”